

# THE COMPOST COLLECTIVE



## TE PĀMU TOKE

### HEI TĪMATANGA

Ko te pāmu toke he whakamahi toke whakapū wairākau pērā i te toke taika hei kai i te ranunga para kai, para māra, para pepa me te pepa māro. Ko ngā mea māro (ngā tūtae) me ngā mea waiwai (te tī ā-toke) he tino rawe rawa atu hei manua mō te māra. Ehara te pāmu toke i te mahi uaua. Ko ngā kaupapa matua:

- Kia rite te nui o te kai hei whāngai i ngā toke ki tōna rahi ā-tatauranga.
- Kaua e whāngai i ngā toke ki ngā mea kāhore e hiakaitia.
- Kia tika te rahi o te mea kākāriki me te mea parāone ka whāngaitia ki te toke.

### HE AHA NGĀ MEA HEI WHĀNGAI KI Ō TOKE

#### Ngā mea kākāriki - 70%

He pararopi kī ana i te hauota. He aha nei te mea ngāwari, mata me te haukū. Tāpirihia:

- Ngā para mohou ā-huarākau, ā-huawhenua hoki, me ngā peha
- He toenga orooronga kawhe me te pēke tī
- He anga hēki
- He manua kararehe pērā i te rāpeti me te kini poaka

#### Ngā mea parāone - 30%

Pararopi, he mea waro tōna rahinga. He aha nei te mea maroke, parāone me te whatiwhati noa. Tāpirihia:

- He pepa tīhaehae
- He pepa māro mākū kua oti te tīhaehae pērā i te kātene hēki me te rōranga pepa wharepaku
- He puehu rākau o te ngahuru



EcoMatters



Kaipātiki Project  
share in nature's revival



# TE PĀMU TOKE

## HEI TĪMATATANGA

Tohia he wāhi marumaru i te rā. Whakaritea tō pāmu toke ki te uhinga tāpapa haukū, pai te rere atu a te wai pērā i te huru kokonati, pepa māro tīhaehae, pū wairākau rānei, ka whakauru atu ai i ō toke.

### Te whāngai atu

Ka taea e te toke te kai tōna taimaha ake ia rā, nō reira kia tūpato, kei rahi rawa te kai. Tīmata me te iti noa nei ia 1-2 rā ka whiu ai i ngā mea ka puruheka ana. Āta whakarhia ake te kai i te ono marama tuatahi. Ka āta tupu te maha o ngā toke tae noa ki te rahi e tere ai te kainga a rātou o ngā kai ka hoatu koe ki a rātou.

### Te tiaki

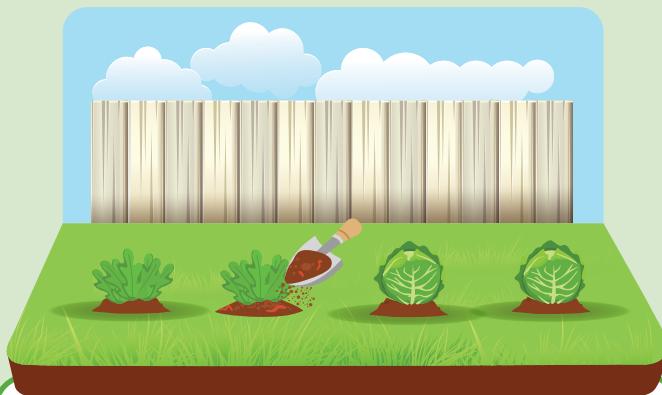
Me whai hau me te mākukū tonu te toke, nō reira me haukū me te pai o te rere a te wai i tō pāmu toke. Mehemea he kōrere tōna, waiho kia puare me te pākete ki raro hei hopu i te tī toke. Mā te kekeri i te pāmu toke ki te paoka māra hei ranu i ngā mea parāone pērā i te kātene hēki, e taurite ai te papahua me te waikawatanga me te hauangi o tō pāmu toke.



## NGĀ MEA KAU A E WHĀNGAITIA KI NGĀ TOKE

Tērā ētahi mea kia kaua koe e whāngai ki ō toke.  
Ko ētahi o ēnei:

- Kai raukikini pērā i te huakakā, te aniana me te kāriki
- Miti me tehua miraka
- Hua rēmana me te kai waikawa
- Kai kua oti kē te tao, he mea ranu rānei pērā i te parāoa me te parāoa rimurapa
- Hinu me ngā mea waiwai pērā i te hupa
- Tūtae kurī me te ngeru



## WĀ KERINGA

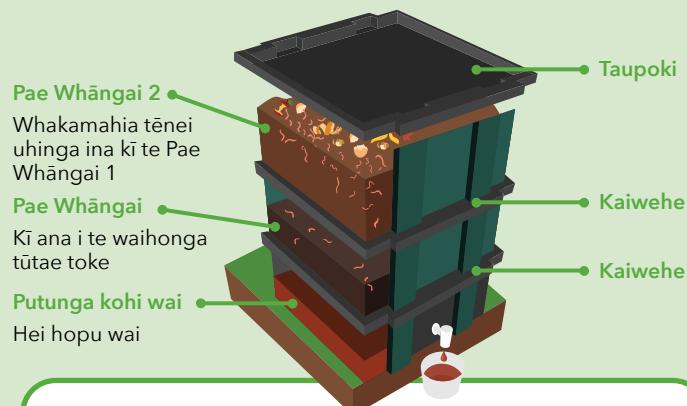
### Ngā waihonga tūtae toke

Kua rite ngā waihonga tūtae hei keringa ina ngā uhinga kei raro rawa o te pāmu toke kua haunga oneone me te āhua rauiti mangū mai o te pū wairākau. I tēnei wā he ruarua noa iho ngā toke ka kitea atu. Horahia ngā waihonga tūtae ki te papa o tō māra, me puru rānei kia kotahi wāhangā waihonga tūtae ki te tekau wahanga wai, kōrōritia kia waiwai rā anō ka riringi ai te wai tūtae ki ngā pūtake o ū tipu.



### Tī toke

Tukua te wai kia turuturu noa ki tētahi atu pākete. Mō te whakamahi i te māra he pai kē atu kia waimehatia kia rite te tae ki te tī mangū kore kaha noa nei. Āta whāngaitia ki ngā pūtake tonu o ngā tipu hei maniua whai tayloranga.



## E RUA NGĀ MOMO PĀMU TOKE

### Te mea haupū

He mea weheruatia ki ūna ake uhinga. He putunga kohi wai me ūna pae whāngai e rua e taupoki ana tētahi ki runga i tētahi, ka āta hurihurihia ā tōna wā. Ka keria te uhinga o waenganui, ka rua-hautoru ana te kī o te uhinga o runga.

### Me rere tonu

He ipu motuhake tēnei me tōna puaretanga hei kāinga mō ngā toke. Ka whāngai noa koe mai i runga, ka keria i te puaretanga kei te papa.

